दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper
नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-3 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-160

1 01.04.2024 सोमवासरः वि.सं. २०८० चैत्रकृष्णपक्षः सप्तमी चैत्र 19 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

हिमाचलनिर्वाचनम् — 2
हिमाचलस्य राजनीतौ उष्णता, आक्रोशिताः भाजपानेतारः कांग्रेसेन संपर्कं साधयन्ति

भारतेन सह मिलित्वा वयम् आतङ्कवाद- विरुद्ध- युद्धे महतीं भूमिकां निर्वहामः- रूसदेशः — 3

अरुणाचलमाहात्म्यम् (पूर्वार्धः)—७ श्रीअरुणाचल- पूजाविधानम् — 3

पूर्वोपप्रधानमन्त्री एल. के. आडवाणीं देशस्य सर्वोच्चनागरिकपुरस्कारेण भारतरत्नेन अलङ्कृतः

हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवीणकुमारः

राष्ट्रपति द्रौपदी मुर्मू इत्यनया गतदिवसे पूर्व उपप्रधानमन्त्री भारतीयजनतापक्षस्य वरिष्ठनेता च लालकृष्णा आडवाणी देशस्य सर्वोच्चनागरिकपुरस्कारेण भारतरत्नेन सम्मानितः। एषः सम्मानः दिग्गजनेत्रे आडवाणी इत्यस्मै तस्य निवासस्थाने गत्वा दत्तः। अस्मिन् अवसरे उपराष्ट्रपतिः जगदीप धनखडः, प्रधानमंत्री नरेन्द्र मोदी, पूर्व उपराष्ट्रपतिः एम. वेंकैया नायडू, रक्षामंत्री राजनाथ सिंहः, गृहमंत्री अमितशाहः, आडवाणी-महाभागस्य च परिवारजनाः उपस्थिताः आसान्।
सामाजिकमाध्यमानां एकस्मिन् व्याख्याने राष्ट्रपतिना उक्तं यत् भारतीयराजनीतेः शिखरव्यक्तित्वः लालकृष्ण- आडवाणी सप्तदशकाधिकं यावत् दृढसमर्पणेन असाधारणकौशलेन च देशस्य सेवां कृतवान्। १९२७ तमे वर्षे कराचीनगरे जन्म प्राप्य १९४७ तमे वर्षे विभाजनसमये आडवाणी भारतम् आगतः। सः दशकशः सांस्कृतिकराष्ट्रवादस्य लक्ष्यं कृत्वा परिश्रमं कृतवान्। येन देशस्य सामाजिकराजनैतिकपरिदृश्ये परिवर्तनं जातम्। राष्ट्रपतिः अवदत् यत् यदा आपत्कालः देशस्य लोकतन्त्राय संकटम् अयच्छत् तदा आडवाणी अदम्यसाहसेन देशं निरङ्कुशबलात् उद्धारयितुं साहाय्यं कृतवान्।
द्रौपदी मुर्मू इत्यनया उक्तं यत् एकः संसद सदस्यः इति नाम्ना आडवाणी इत्यस्य संवादविषये विश्वासः संसदीयपरम्पराः समृद्धः कृत्वान्। गृहमन्त्री, देशस्य उपप्रधानमन्त्री च रूपेण स्थितः सन् सर्वदा राष्ट्रहितं सर्वोपरि स्थापयति स्म। राष्ट्रपतिः अवदत् यत् भारतस्य सांस्कृतिकोत्थानार्थं तस्य अथककार्यं अस्मिन् वर्षे अयोध्यायां श्रीराममन्दिरस्य अभिषेके पराकाष्ठां प्राप्तवान्। राष्ट्रपतिः अवदत् यत् श्री आडवाणी स्वातन्त्र्यानन्तरं तेषु नेतासु अन्यतमः अस्ति यः राष्ट्रियप्राथमिकताम् अग्रे स्थापयित्वा देशं विकासमार्गे नीतवान्। राष्ट्रपतिना उक्तं यत् आडवाणीमहोदयस्य उपलब्धयः देशस्य निहितप्रतिभायाः समावेशीपरम्पराणां च उत्तमः अभिव्यक्तिः अस्ति। भारतरत्नम् अस्य देशस्य सर्वोच्चं नागरिकसम्मानमस्ति। मानवीयप्रयासस्य कस्मिन् अपि क्षेत्रे असाधारणसेवायाः उत्कृष्टकार्यस्य च कृते एतत् पुरस्कारम् भवति।

भारतीयटेनिसक्रीडायाः तारकः रोहनबोपन्ना तस्य आस्ट्रेलिया-देशस्य सहचरः मैथ्यू एब्डेन् च मियामी मुक्त-क्रीडायां पुरुषयुगल-क्रीडायाः उपाधिं प्राप्तवन्तौ

भारतीयटेनिसक्रीडायाः तारकः रोहनबोपन्ना तस्य आस्ट्रेलिया-देशस्य सहचरः मैथ्यू एब्डेन् च मियामी मुक्त-क्रीडायां पुरुषयुगल-क्रीडायाः उपाधिं प्राप्तवन्तौ । क्रोएशियादेशस्य इवान् डोडिक्, अमेरिकादेशस्य ऑस्टिन् क्राजिसेक् च ६-७, ६-३, १०-६ इति अङ्कैः पराजितवन्तः । ४४ वर्षीयः बोपन्ना एटीपी मास्टर्स्-उपाधिं प्राप्तवान् प्राचीनतमः क्रीडकः, एटीपी-मास्टर्स्-क्रीडायाः नवषु अपि स्पर्धासु अन्तिमपर्यन्तं गन्तुं द्वितीयः भारतीयः च अभवत् । एतेन विजयेन सः एटीपी-क्रमाङ्कने अपि शीर्षस्थानं प्राप्तवान् ।

राष्ट्रीयपरीक्षणसंस्थायाः आवेदनस्य अन्तिमातिथिः ५ दिनाङ्कपर्यन्तं वर्धिता

राष्ट्रीयपरीक्षणसंस्थायाः CUET कृते आवेदनस्य तिथिः अप्रैलमासस्य ५ दिनाङ्कपर्यन्तं विस्तारिता अस्ति। अधुना छात्राः ५ एप्रिल दिनाङ्कपर्यन्तं रात्रौ ९:५० वादनपर्यन्तं आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति। पूर्वं आवेदनस्य अन्तिमातिथिः ३१ मार्चः आसीत् । दिल्लीविश्वविद्यालये स्नातकप्रवेशप्रक्रियायाः कृते छात्राणेभ्यः त्रयाणां चरणानां अनुसरणं कर्तव्यम् अस्ति । प्रथमचरणस्य अन्तर्गतं छात्राणां CUET पोर्टल् इत्यत्र नामाङ्कनं कृत्वा निर्धारितशुल्कं दातव्यं भविष्यति। नामाङ्कनानन्तरं छात्राः स्वस्य योग्यतानुसारं उपलभ्यमानेषु विश्वविद्यालयेषु आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति।

हिमपातेन वृष्ट्या च भरमौर-पठानकोटराजमार्गसहितं षट्मार्गेषु वाहनानां गतिः स्थगिता, विद्युतापूर्तिः अपि बाधिता

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
हिमाचलप्रदेशे ऋतोः परिवर्तनात् चम्बामण्डलस्य भरमौर- पाङ्गी- क्षेत्रयोः हिमपातः अभवत्, निम्नक्षेत्रेषु च प्रचण्डवृष्टिः अभवत्। अस्माद् कारणात् भरमौर- पठानकोटराजमार्गसहितं षट्मार्गेषु वाहनानां गतिः स्थगिता। यथा यथा वाहनानां वेगः मन्दः भवति स्म तथा तथा लघुबृहद्वाहनानां दीर्घपङ्क्तिः शीघ्रमेव निर्मिता। स्वगन्तव्यस्थानं प्रति गच्छन्तः जनाः मार्गाणां अवरोधनात् समस्याः सम्मुखी कुर्वन्ति स्म।
सूचनां प्राप्य राजमार्गस्य, लोकनिर्माणविभागस्य कर्मचारिणां च दलं तत्स्थानं प्राप्य राजमार्गस्य, मार्गस्य च पुनर्स्थापनस्य कार्यं आरब्धवन्तः। तस्मिन् एव काले प्रचण्डवृष्ट्या वृक्षाणां पतनेन, विद्युत्परिवर्तकदाहेन च दशकशः ग्रामाः अन्धकारे एव अवशिष्टाः आसन्। इदानीं उपायुक्तः चम्बा मुकेशरैप्सवालः अवदत् यत् मार्गात् बहिः गतानां सेवानां पुनर्स्थापनार्थं दलानि कार्यम् आरब्धवन्तः। शीघ्रमेव व्यवस्थाः सुचारुरूपेण भविष्यन्ति।

प्रमुखाः वार्ताः

लोकसभानिर्वाचनम्
प्रथमद्वितीयचरणयोः मतदानस्य कृते सज्जाः अभ्यर्थिनः

लोकसभानिर्वाचनस्य द्वितीयचरणस्य अन्तर्गतं छत्तीसगढ-काङ्केर-राजनान्दगांव-महासमुन्द-त्रिषु लोकसभाक्षेत्रेषु नामाङ्कनप्रक्रिया प्रचलति। अभ्यर्थिनः सार्वजनिक-अवकाशदिनानि विहाय कार्यालयदिनेषु प्रातः ११ वादनतः अपराह्ण ३ वादनपर्यन्तं नामाङ्कनपत्रं दातुं शक्नुवन्ति। नामाङ्कन प्रस्तुतकरणस्य अन्तिमतिथिः एप्रिलमासस्य ४ दिनाङ्कः अस्ति। नामाङ्कनपत्राणां परीक्षणं एप्रिलमासस्य ५ दिनाङ्के भविष्यति। अभ्यर्थिनः ८ एप्रिलपर्यन्तं स्वनामानि निष्कासयितुं शक्नुवन्ति। द्वितीयचरणस्य मतदानं २६ एप्रिल दिनाङ्के भविष्यति। तस्मिन् एव काले प्रथमचरणस्य लोकसभानिर्वाचनस्य अन्तर्गतं बस्तरलोकसभानिर्वाचनक्षेत्रे एकादश अभ्यर्थिनः रणे सन्ति। अस्य आसनस्य मतदानं १९ एप्रिल दिनाङ्के भविष्यति।

सुभाषितम्

**परोपदेशे पांडित्यं
सर्वेषां सुकरं नृणाम्।
धर्मे स्वीयमनुष्ठानं
कस्यचित् सुमहात्मनः।।**

भावार्थः- दूसरों को उपदेश देकर अपना पांडित्य दिखाना बहुत सरल है। परंतु केवल महान व्यक्ति ही उस तरह से (धर्मानुसार) अपना बर्ताव रख सकता है।

✍ प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

अधुनापि भाजपायां सम्मिलितुं शक्नुवन्ति हिमाचले केचन् काङ्ग्रेसविधायकाः आत्मचिन्तनं कुर्यात् मुख्यमन्त्री- रणधीरशर्मा

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। भाजपादलंस्य मीडियाविभागस्य प्रभारी रणधीरशर्मणा उक्तं यत् विगतैक-सार्धैकमासस्य घटनाक्रमस्य कारणात् हिमाचलप्रदेशे काङ्ग्रेससमर्थकविधायकानां संख्या ४३ तः ३४ यावत् न्यूनीकृता इत्यनेन हिमाचलप्रदेश- काङ्ग्रेसपक्षस्य नेतारः निराशिताः कुण्ठिताः च भवन्ति। मुख्यमन्त्रीसहिताः ते सर्वे नेतारः निराशायाः कुण्ठायाः च कारणेन एतावन्तः व्याकुलाः सन्ति यत् ते प्रतिदिनं निम्नस्तरीयं वक्तव्यं ददति। ये विधायकाः काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्तवन्तः तेषां उपरि आरोपः क्रियते यत् ते विधायकाः विक्रीताः, ते विधायकाः कृष्णसर्पाः इति कथ्यन्ते। कदाचित् ते विधायकाः मेषाः, कदाचित् मण्डूकाः इति उच्यन्ते।
सः अवदत् यत् भारतीयजनतापक्षस्य मतं यत् काङ्ग्रेसपक्षस्य नेतारः विशेषतः मुख्यमन्त्री निराधारान् तथ्यहीनाः आरोपान् कुर्वन्ति, यतः मुख्यमन्त्रीस्तरस्य नेतुः कृते तथ्यं विना आरोपान् कर्तुं न अनुकूलं भवति, अथवा स्वेन सह आरोपाणां प्रमाणं प्रदातव्यम् अन्यथा एतत् व्यङ्ग्यं सद्यः पिधातव्यम्। अद्य तेषां विधायकानां संख्या ४३ तः ३४ यावत् न्यूनीकृता अस्ति, ये विधायकाः काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्तवन्तः ते स्वविचारं मुक्ततया वदन्ति। ते आरम्भादेव उक्तवन्तः यत् ते एकवर्षं यावत् अस्य सर्वकारस्य नीतिभिः दुःखिताः आसन्। मुख्यमन्त्रिणः कार्यशैल्याः ते एतावताः क्लिष्टाः अभवन् यत् यस्मिन् दले सम्पूर्णं जीवनं यापितवन्तः तत् दलं त्यक्तुं ते बाध्याः अभवन्।
मीडियाप्रभारी रणधीरशर्मा अवदत् यत् ते अवदन् यत् सर्वकारेण केवलं एकस्मिन् वर्षे निर्वाचनप्रतिज्ञां पूरयितुं स्वस्य प्रतिज्ञापूर्तौ गम्भीरता न दर्शिता। सः अवदत् यत् अद्य भारतीयजनतापक्षं प्रति राष्ट्रव्यापी आकर्षणं वर्तते तथा च काङ्ग्रेसपक्षस्य नेतारः अन्यविपक्षदलानां च नेतारः प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः व्यक्तित्वेन कार्येण च प्रभाविताः भारतीयजनतापक्षे सम्मिलिताः भवन्ति, यतः मोदिना दशवर्षस्य स्वीये कार्यकाले राष्ट्रहिताय जनहिताय च बहवः नीतयः निर्मिताः, विकासस्य च बहवः नवीनाः आयामाः निर्मिताः।
रणधीरशर्मा उक्तवान् यत् अद्य देशस्य प्रत्येकः नागरिकः जानाति यत् प्रत्येकस्मिन् क्षेत्रे विकासः अभवत्। आधारभूतसंरचना भवतु, स्वास्थ्यसंस्थानां उद्घाटनं भवतु, रेलमार्गस्य विस्तारः भवतु, निर्धनजनानाम् हिताय चालिताः विविधाः योजनाः भवतु, मोदीसर्वकारेण प्रत्येकस्मिन् क्षेत्रे सराहनीयं कार्यं कृतम्। सः पञ्चमस्य आर्थिकशक्तिं निर्माय विश्वे देशस्य गौरवम् आनयत् तथा च यथा प्रधानमन्त्री आतङ्कवादः, भ्रष्टाचारः इत्यादीनां गम्भीराणां समस्यानां निवारणं कृतवान्, तथैव सः अनुच्छेदस्य ३७० इत्यस्य उन्मूलनं कृत्वा देशस्य एकतां, अखण्डतां च सुदृढं कृतवान् वायुप्रहारैः, शल्यप्रहारैः च आतङ्कवादस्य मर्दनार्थं कार्यं कृतम्। ऑनलाइन-व्यवहारं कृत्वा भ्रष्टाचारस्य दमनेन अस्य देशस्य जनानां मोदी- सर्वकारस्य प्रति आकर्षणं वर्धितम् अस्ति। अतः एव भारतीयजनता-पक्षस्य विरुद्धं कार्यं कुर्वतां बहूनां दलानाम् बृहन्नेतारः अपि भारतीय-जनतापक्षे सम्मिलिताः सन्ति। यतो हि ते अनुभवन्ति यत् तेषां भविष्यमपि सुरक्षितं तदा एव भवति यदा देशस्य भविष्यं सुरक्षितं भवति। बहवः जनाः स्वस्य सुरक्षितस्य उज्ज्वलस्य च भविष्यस्य कृते भारतीयजनतापक्षे सम्मिलिताः सन्ति। सः अवदत् यत् हिमाचले काङ्ग्रेसपक्षस्य षट् विधायकाः भारतीयजनतापक्षे सम्मिलिताः इति न आश्चर्यम्। स्थितिः तादृशी अस्ति यत् अधिकाः बहवः विधायकाः भारतीयजनतापक्षे सम्मिलितुं शक्नुवन्ति, यतोहि मोदीसर्वकारस्य प्रति जनानां विश्वासः आस्था च दिने दिने वर्धमाना अस्ति तथा च सनातनं वर्धयितुं कार्यं जनानां मध्ये सनातनं प्रति विश्वासं जनयितुं कार्यम् अस्ति। अस्माकं देशस्य जनानां आस्थाकेन्द्राणां विकासस्य कार्यं मोदी इत्यनेन कृतम्। विशेषतः अयोध्यायां भगवतः रामस्य जन्मस्थले मन्दिरं निर्माय तस्य अभिषेकं कृत्वा जनानां मनसि यः विश्वासः निर्मितः अस्ति सः अपि कारणं भवति यत् अनेके जनाः भारतीयजनतापक्षं प्रति गच्छन्ति।

हिमाचलस्य राजनीतौ उष्णता, आक्रोशिताः भाजपानेतारः कांग्रेसेन संपर्कं साधयन्ति

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
हिमाचले निर्वाचनसम्बद्धे राजनीतिः सर्वथा तप्ता अस्ति। राज्यसभानिर्वाचने दलस्य विरुद्धं विद्रोहं कृत्वा उपनिर्वाचने स्थापितानां कृते भाजपादलं नामपत्रं दत्तवान्। तस्मिन् एव काले लोकसभायां नामपत्रस्य विषये भाजपायां विद्रोहस्य स्वराः उत्थापयितुं आरब्धाः सन्ति। निर्वाचनात् पूर्वमेव कस्मिन् अपि दलस्य विद्रोहः भवति चेत् परपक्षः तस्य पूर्णं लाभं लभते ।

भाजपा नेतारः क्रुद्धाः सन्ति

भाजपायां प्रचलति असहमतिः दृष्ट्वा काङ्ग्रेसः प्रसन्नः भवितुम् अर्हति स्म। परन्तु विपक्षे विद्यमानः असहमतिः काङ्ग्रेसपक्षं अपि कष्टं जनयति। समस्यायाः कारणं भाजपायाः क्रुद्धाः नेतारः सन्ति। स्वपक्षे नामपत्रं न प्राप्य ते अधुना काङ्ग्रेस-पक्षे सम्भावनाः अन्वेषयन्ति।यदि काङ्ग्रेसदलं निर्वाचनसमये तान् स्वपक्षे समावेशयति तर्हि काङ्ग्रेसपक्षे अपि विरोधः अवश्यमेव भविष्यति। लोकसभायाः उपनिर्वाचनं हिमाचलस्य ६ आसनानां च काङ्ग्रेसस्य प्रतिष्ठायाः प्रश्नः एव वर्तते। एकतः लोकसभानिर्वाचने भाजपायाः सतत् विजयं (हैट्रिकं) स्थगयितुं काङ्ग्रेसस्य आह्वानं वर्तते अपरतः उपनिर्वाचनं जित्वा सर्वकारस्य उद्धारस्य दायित्वं वर्तते।

कस्मिन् आसने निर्वाचनसमीकरणं किम्?

शिमलासंसदीयक्षेत्रस्य नामपत्रार्थं १६ नेतारः आवेदनं कृतवन्तः। नामपत्रस्य अग्रतायां ये अग्रे सन्ति तेषु एकः आवेदनमपि न कृतवान्। सूत्रेषु विश्वासः करणीयः चेत् पूर्वसांसदवीरेन्द्रकश्यपस्य काङ्ग्रेसपक्षे समावेशस्य विषये चर्चा अभवत्। अस्य विषये विरोधान्दोलनानि प्रारब्धानि एव।
लाहौलस्पीतितः पूर्वमन्त्री डॉ. रामलाल मार्कण्डा काङ्ग्रेसस्य नामपत्रं प्राप्तुं प्रयतते। मार्कण्डा इत्यस्य काङ्ग्रेसस्य नामपत्रं न प्राप्यते इति विरुद्धं केलाङ्ग- उदयपुर-खण्डकाङ्ग्रेसपक्षतः प्रस्तावः पारितः अस्ति। विश्वविद्यालयसमयात् मुख्यमन्त्रिणा सह मैत्रीं कृत्वा मार्कण्डा नामपतु प्राप्तुं समर्था भविष्यति वा इति काङ्ग्रेसेन विचारः करणीयः भविष्यति। काङ्ग्रेसः अपि न इच्छति यत् भाजपा यत् असहमतिं संघर्षं कुर्वन् अस्ति तस्य कारणेन स्वपक्षे अपि एतादृशी स्थितिः उत्पद्यते।

कुलदीपस्य प्रतिक्रिया, कालियायाः पुनरागमनम्

गगरेट- निर्वाचनक्षेत्रे चैतन्यशर्मणः भाजपायां सम्मेलनस्य अनन्तरं तत्र उपनिर्वाचनस्य सज्जता २० दिवसपूर्वं आरब्धा। मुख्यमन्त्री पूर्वमन्त्री कुलदीपकुमारेण सह सभां कृत्वा तस्मात् सम्पूर्णं प्रतिवेदनं गृहीतवान्।
मुख्यमन्त्रिणा सह समागमानन्तरं सः नामपत्रस्य प्रबलः प्रत्याशी इति गण्यते स्म। अस्याः समागमस्य कतिपयेभ्यः दिनेभ्यः अनन्तरं राकेशकालिया भाजपातः त्यागपत्रं दत्तवान्। कालिया पूर्वं काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्त्वा भाजपासङ्गं सम्मिलितवान् आसीत्। अधुना नामपत्रस्य स्पर्धायाम् अपि तस्य नाम आगतम् अस्ति।

कांगड़ायां प्रत्याशिषु संशयः

काङ्गड़ासंसदीय- निर्वाचनक्षेत्रे पूर्वमन्त्री आशाकुमारी, डॉ. राजेशशर्मा च उभयोः नाम अग्रे अस्ति। आशाकुमारी वरिष्ठनेता अस्ति किन्तु गतविधानसभानिर्वाचने पराजिता आसीत्। यत्र डॉ. राजेशशर्माः देहरानिर्वाचनक्षेत्रात् उत्तमं मतं प्राप्तवान् आसीत्, यद्यपि सः निर्वाचने अपि पराजितः अभवत्। काङ्गड़ा संसदीयनिर्वाचनक्षेत्रात् नामपत्रस्य इच्छुकाः सन्ति। देहरानगरस्य निर्दलीयविधायकः होशियारसिंहः अपि त्यागपत्रं अयच्छत्

सैन्यसम्मानेन हुतात्मनः अन्त्येष्टिसंस्कारः

हिमसंस्कृतवार्ता- ज्वाली। फतेहपुर-उपमण्डलस्य पंचायत लरहं-इत्यस्य २८ वर्षीयस्य जसबीरसिंहस्य पार्थिवशरीरं स्वग्रामं प्राप्तमात्रेण सम्पूर्णे पंचायते शोकस्य लहरः प्रवहति स्म, परिवारजनानां रोदनसमये दुर्गतिः अभवत्। सैनिकस्य शरीरं गृहं प्राप्तमात्रेण केवलं क्रन्दनम् एव श्रूयते स्म। सैनिकस्य मृतशरीरं दृष्ट्वा माता कटुतया रोदिति स्म, कन्याद्वयमपि पितुः मृतशरीरं पश्यन्तौ आस्ताम्। पत्नी शालुः अपि अन्तिमस्थानं प्राप्य बहु रोदिति स्म। एतस्मिन् समये एकं सेनादलं सैनिकस्य अभिवादनं कृतवान्। रविवासरे परोलस्य अन्तिमस्थाने पूर्णसैन्यसम्मानेन अन्तिमसंस्कारः कृतः। सैनिकस्य अग्रजः मुखाग्निः अददत्। प्रशासनस्य पक्षतः पुलिसचौकी रैहनस्य दलं, फतेहपुरस्य नायबतहसीलदारः क्षेत्रस्य शतशः जनाः च सम्मिलिताः भूत्वा अश्रुपूर्णनेत्रेण सैनिकस्य अन्तिमयात्रायां भागं स्वीकृतवन्तः।

कंगनारणौत इत्यनया सह मिलितवान् पूर्वमुख्यमन्त्री जयरामठाकुरः, मण्डीतः नामपत्रं प्राप्तुं तस्याः अभिनन्दनं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः- मण्डी। पूर्वमुख्यमन्त्री, विपक्षनेता च जयरामठाकुरः रविवासरे मण्डी संसदीयक्षेत्रस्य भारतीयजनतापक्षस्य प्रत्याशी कङ्गनारणौताया: गृहे तया सह मिलितवान्। अस्मिन् काले कङ्गना पूर्वमुख्यमन्त्रिणः स्वागतं कृतवती। पूर्वमुख्यमन्त्री तस्यै अभिनन्दनं कृत्वा नामपत्रं प्राप्त्यर्थं अभिनन्दनं कृतवान्। आगामि-अभियानस्य रूपरेखायाः विषये द्वयोः मध्ये चर्चा अभवत्। एतस्मिन् समये स्थानीयविधायकः दलीपठाकुरः अपि तेन सह उपस्थितः आसीत्।

प्रचारकाले कङ्गनारणौत प्रशंसकानां कृते हस्ताक्षराणि दत्तवती

भाजपा प्रत्याशी कङ्गना इत्यनया पथसभाभिः निर्वाचनप्रचारस्य आरम्भः स्थले एव कृतः। पौन्टा, फतेहपुरं, अपरबरोट, ठाणा, गोपालपुरं, हरिबैहना इत्यत्र जनसामान्येन सह संवादं कृतवती। कङ्गना भाजपा- सङ्घटनात् पूर्णसमर्थनं प्राप्नोति। प्रचारकाले कङ्गना प्रशंसकानां कृते हस्ताक्षराणि दत्तवती।

भारतेन सह मिलित्वा वयम् आतङ्कवाद-विरुद्ध- युद्धे महतीं भूमिकां निर्वहामः- रूसदेशः

हिमसंस्कृतवार्ताः नवदेहली

आतङ्कवादः सम्पूर्णविश्वस्य कृते गम्भीरम् अपघातं वर्तते। आतङ्कवाद- विरुद्ध- युद्धे रूसदेशः अपि अधुना बृहत्तरां भूमिकां कर्तुं सज्जः अस्ति। भारते रूसीराजदूतः डेनिस अलिपोवः शनिवासरे अवदत् यत् भारतेन अन्यैः राष्ट्रैः सह आतङ्कवादविरुद्धं "निर्णायकयुद्धं" कर्तुं स्वदेशः प्रतिबद्धः अस्ति। रूसी- राजदूतस्य एषा टिप्पणी मार्चमासस्य २२ दिनाङ्के रूसस्य राजधानी- मास्कोनगरे सङ्गीतभवने घातक- आतङ्कवादीनां आक्रमणस्य अनन्तरम् अभवत्। रूसदेशे अस्य आक्रमणस्य विश्वव्यापी निन्दा अभवत्।

रूसदेशे आतङ्कवादिनाम् आक्रमणम्

भारते रूसीराजदूतः डेनिस-अलिपोवः 'X' इत्यत्र एकस्मिन् पोस्ट मध्ये मार्चमासस्य २२ दिनाङ्के मास्कोनगरस्य उपनगरे एकस्मिन् सङ्गीतभवने कृतस्य आक्रमणस्य उल्लेखं कृतवान्, यस्मिन् १४४ जनाः मृताः आसन्। एतत् आतङ्कवादिनां कार्यम् इति। सः अवदत् यत्, "मास्को-नगरस्य समीपे मार्चमासस्य २२ दिनाङ्के आतङ्कवादिनाम् आक्रमणे महती प्राणहानिः इति विषये दूतावासः शोकसन्देशान् प्राप्नोति। अलिपोवः अवदत् यत्, "रूसः भारतेन अन्यैः देशैः च सह मिलित्वा द्विपक्षीयतया बहुपक्षीयतया च आतङ्कवादस्य अपघातानां विरुद्धं निर्णायकरूपेण युद्धं कर्तुं प्रतिबद्धः अस्ति।

सहानुभूतिं प्रकटयन्तः शोकसन्देशाः प्राप्यन्ते- डेनिस अलिपोवः

राजदूतः डेनिस अलिपोवः अपि भारतस्य अन्येषां च देशानाम् जनानां पीडितानां, तेषां परिवाराणां, रूससर्वकारस्य च प्रति यत् भावनां दर्शितवन्तः, तस्य प्रशंसाम् अकरोत्। राजदूतः अलिपोवः अवदत् यत् दूतावासं २२ मार्च दिनाङ्के मास्कोनगरस्य समीपे कृतस्य घातक- आतङ्कवादिनां आक्रमणस्य निन्दां कुर्वन्तः, प्राणानां सम्पत्तीनां च महती हानिः इति विषये सहानुभूतिम् प्रकटयन्तः शोकसन्देशाः निरन्तरं प्राप्नुवन्ति।

प्रधानमन्त्री मोदी आतङ्कवादिनां घोरनिन्दां कृतवान् आसीत्

रूसदेशस्य जनानां सह स्वस्य एकतां प्रकटयन् प्रधानमन्त्री मोदी इत्यनेन अस्य जघन्यस्य आतङ्कवादिनां आक्रमणस्य घोर- निन्दां कृत्वा उक्तं यत् 'अस्माकं विचाराः प्रार्थनाः च पीडितानां परिवारैः सह सन्ति' इति। अस्मिन् शोकघण्टे भारतं रूसस्य सर्वकारेण, जनानां च सह एकतायां तिष्ठति।

।। श्रीरामायणकथा ।।

उत्तरकाण्डम्

(पञ्चदशः सर्गः)

रसातलं प्रविश्य रावणस्य युद्धम्।

रणश्लाघी राक्षसः रावणः त्रिदशपुङ्गवं यमं जित्वा स्वसचिवान् अपश्यत्। तदा रुधिरसिक्ताङ्गं रावणं दृष्ट्वा मारीचप्रमुखाः अमात्याः विस्मयम् अगच्छन्। ततः रावणेन सह ते अमात्याः पुष्पकम् आरुह्य प्रस्थानम् अकुर्वन्। राक्षसः रावणः तदा वरुणेन सुरक्षितं पयसां निधिं रसातलं प्राविशत्। सः वासुकिपालितां भोगवतीं पुरीं गत्वा नागान् वशे कृत्वा हृष्टः राक्षसाधिपः मणिमयीं पुरीम् अगच्छत्। तस्यां पुर्यां निवातकवचाः लब्धवराः दैत्याः निवसन्ति स्म। राक्षसः रावणः तान् समागम्य युद्धाय आह्वयत्। तत्रत्याः दैत्याः सर्वे सुविक्रान्ताः बलशालिनः आसन्। रावणस्य आह्वानं श्रुत्वा ते युद्धदुर्मदाः नानाप्रहरणाः प्रहृष्टाः दानवाः राक्षसाः च शूलैस्त्रिशूलैः कुलिशैः पट्टिशैः अन्योन्यं भेत्तुम् आरभन्त। एवमेव तेषां युध्यमानानां संवत्सरः गतः किन्तु तयोः कस्यचिदपि दलस्य विजयः क्षयः वा न अभवत्। एवं दृष्ट्वा पितामहः ब्रह्मदेवः तत्र शीघ्रम् उपस्थितः अभवत्। तत्र आगत्य ब्रह्मदेवः तान् सर्वान् स्पष्टार्थं वाक्यम् अब्रवीत् हे दैत्याः! अयं रावणः सुरासुरैः युद्धे जेतुं न शक्यः। युष्मानपि सुराः असुराः च क्षयं नेतुं न शक्नुवन्ति अतः युष्माभिः सह राक्षसस्य सखित्वं हि मह्यं रोचते।

ब्रह्मदेवस्य वचनात् सन्तुष्टः रावणः दानवैः सह अग्निसाक्षिकं कृत्वा सख्यम् अकरोत्। तैः सह सख्यं कृत्वा प्रीतः तैः दानवैः यथान्यायम् अर्चितः रावणः संवत्सरं यावत् तत्र उषित्वा मायानां शतं समाप्तवान्। ततः सः सलिलेन्द्रपुरान्वेषी रावणः रसातले भ्रमित्वा कालकेयैरधिष्ठितम् अश्मनगरम् अगच्छत्। तत्र गत्वा सः कालकेयान् हत्वा शूर्पणखायाः भर्तारं बलवन्तं विद्युज्जिह्वम् असिना अच्छिनत्। तं जित्वा सः दशग्रीवः मुहूर्तेन दैत्यानां चतुश्शतम् अहन्। ततः सः वरुणस्य दिव्यम् आलयम् अपश्यत्। तत्र च सः पयः क्षरन्तीम् अवस्थितां सुरभिं गाम् अपश्यत् यां समाश्रित्य महर्षयः जीवन्ति। राक्षसराजः रावणः तस्याः प्रदक्षिणं कृत्वा महाघोरं गुप्तं प्राविशत्। तत्र प्रविश्य सः वरुणस्य उत्तमं गृहम् अपश्यत्। तत्र स्थितान् बलाध्यक्षान् रावणः समरे हत्वा योधान् अब्रवीत् - शीघ्रं राजा निवेद्यतां यद् युद्धार्थी रावणः प्राप्तः, तस्मै युद्धं दीयताम् अथवा साञ्जलिः निर्जितः अस्मि इति वद। तस्मात् तव भयं नास्ति।

रावणस्य तादृशं वचनं श्रुत्वा महात्मनः वरुणस्य सेनापतिः गौरः सेनापतिः पुष्करः स्वकैः बलैः परिवृताः तस्य पुत्राः पौत्राश्च कुपिताः अभवन्। ततः सलिलेन्द्रस्य पुत्राणां धीमतः रावणस्य च मध्ये दारुणं रोमहर्षणं युद्धं समभवत्।

हिमसंस्कृतवार्ता, ✍प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

देहल्याः रामलीलाप्राङ्गणे विपक्षीयसङ्घटनस्य विशाला जनसभा

दिल्लीनगरस्य रामलीला प्राङ्गणे विपक्षीयसङ्घटनेन (INDIA) इत्यनेन विशाल-सभायाः आयोजनं कृतम्। देहल्या-मुख्यमन्त्रिणे अरविन्दकेजरीवालस्य अधिग्रहीतविषयसहितं विविधविषयेषु विरोधं कर्तुं एषा सभा आयोजिता आसीत् ।
काङ्ग्रेस-अध्यक्षः मल्लिकार्जुन-खर्गे इत्यनेन आरोपः कृतः यत् केन्द्रसर्वकारः संस्थानां दुरुपयोगं कृत्वा विपक्षदलेभ्यः भयं प्रदर्शयति । अस्मिन् निर्वाचने सर्वेषां कृते समानः अवसरः नास्ति इति अपि सः अवदत्। श्री खर्गे इत्यनेन उक्तं यत् अयं निर्वाचनं लोकतन्त्रस्य उद्धाराय संविधानरक्षायै चास्ति, अतः विपक्षेण एकीकृत्य युद्धं कर्तव्यम्। विशालजनसभायां काङ्ग्रेसनेता सोनिया गान्धी, राहुल गांधी, प्रियंका गांधी, आम आदमी दलस्य नेता पंजाबस्य मुख्यमंत्री भगवन्तमानः, देहल्याः मुख्यमंत्रिणे अरविंदकेजरीवालस्य पत्नी सुनीता, झारखंड मुक्तिमोर्चा नेता, झारखंडस्य मुख्यमंत्री चम्पाई सोरेनः पूर्वमुख्यमंत्रिणः हेमन्तसोरेन इत्यस्य पत्नी कल्पना, मार्क्सवादी कम्युनिस्टदलस्य नेता सीताराम येचुरी, कम्युनिस्टदलस्य महासचिवः डी राजा, शिवसेना-उद्धव बाबासाहेब ठाकरे, उद्धव ठाकरे, राकांपा-एससीपी नेता शरदपवारः, राष्ट्रीय जनता दलस्य नेता तेजस्वी यादवः, राष्ट्रीयसम्मेलनस्य नेता फारूकः अब्दुल्ला, पीडीपी नेता महबूबा मुफ्ती, समाजवादी पार्टी नेता अखिलेशयादवः तृणमूलकांग्रेसनेता डेरेक ओब्रायनः उपस्थिताः आसन्।

अरुणाचलमाहात्म्यम् (पूर्वार्धः)—७

श्रीअरुणाचलपूजाविधानम्

गौतमः उवाच-- हे देवि, पुरा यज्जातं तस्य वृत्तमहं श्रावयामि। भगवता शिवेन तीर्थयात्रार्थम् आदिष्टः अहं शिवस्य विविधलिङ्गानि द्रष्टुं सशिष्यम् अभ्राम्यम्। केदारः, बदरीकाश्रमः, काशी, श्रीपर्वतः, काञ्ची इत्यादीनि पुण्यक्षेत्राणि अहं गतवान्। तत्र विद्यमानानि ऋषिभिः, देवैः योगिभिश्च स्थापितानि तथा च कानिचन स्वयम्भूनि अपि लिङ्गानि मया अर्चितानि। एवं तीर्थेषु गाहमानः, विविधव्रतानि, यज्ञान् , तपश्च आचरन् अहम् अरुणाचलं नाम पर्वताकारं लिङ्गं प्राप्तः। तत्र कन्दमूलफलाहाराः दृढव्रताः सिद्धाः मुनयः महात्मानः च अरुणाद्रिं सेवमानाः मया दृष्टाः।

अहमपि दिव्यचक्षुषा आदिब्रह्मणा अर्चितम् अरुणाद्रिम् अस्तवम् ," यं वेदाः 'असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलः' इत्यादिशब्दैः स्तुवन्ति तस्मै वेदस्वरूपाय कालाय, करुणार्द्राय ,शिवाय परमात्मने नमः। हे देवेश तव दर्शनं सर्वधर्माणां फलं यच्छति। तद्येन लब्धं तेन भुवि करणीयम् अन्यत्किञ्चिदपि तपः नावशिष्यते। अत्र देवाः अपि त्वदाश्रये निवासं कर्तुम् इच्छन्ति।

बहुकालसञ्चितं मम तपसः फलमेव यत् अहं त्वद्दर्शनं प्राप्तवान्। एतादृशं पर्वतस्वरूपं लिङ्गम् अहं पूर्वं कुत्रापि न दृष्टवान्। एतत् तव वपुः ब्रह्मविष्णुरुद्रात्मकं, त्रिशक्तिसंयुतं त्रिकालनियामकं, त्रिवेदात्मकं, त्रिकोणाङ्गं यस्य त्रिषु कोणेषु सूर्यचन्द्राग्नयः वसन्ति। त्रैलोक्यस्य रक्षणार्थं भवान् अत्र शोणाद्रिरूपेण वसुधायाम् आस्थितः। एषः मुधा एव करुणां कुर्वन् महेश्वरः केवलं तस्य दर्शनात् तम् अजानत्सु अपि जनेषु सर्वान् भोगान् वितरति। हे महेश्वर, शरणागतवत्सल, संसारभयात् त्वां प्रपन्नं मां त्रायस्व।"

एवं मया संस्तूयमानः महेश्वरः मह्यं स्वस्य दिव्यं रूपम् अदर्शयत्। सः उक्तवान्, " भवतः भक्त्या स्तवनेन च अहं भृशं प्रीतः अस्मि। भवान् ममान्तिकमेव निवासं करोतु। सनातनैः भोगैः मां सम्पूजयतु तथा च तपसा मम माहात्म्यम् अन्येभ्यः सन्दर्शयतु। पुरा कैलासे तपः आचरन् भवान् मयैव पृथिव्याम् अरुणाद्रिम् अर्चयितुम् आदिष्टः आसीत्। सप्तर्षयः अपि माम् अरुणं सम्पूज्य तपःसामर्थ्यात् लोककल्याणाय प्रभवन्ति। आगमोक्तप्रकारेण कृता मम पार्थिवपूजा स्वर्गस्थैः देवैः अपि दर्शनीया भवेत्। पुरा यैः मम पूजनं कृतं तेभ्यः सर्वेभ्यः पुण्यकृद्भ्यः भवान् अधिकोऽस्तीत्यतः भवानेव शिवार्चनस्य महिमानं भूमौ प्रकाशयतु।"

एवं देवदेवेनादिष्टः अहम् तं प्रणम्य उक्तवान् ," अग्निरूपत्वात् भवान् मर्त्यानाम् अप्राप्यः एव।अतः मर्त्यलोकोचितेन प्रकारेण भवतः अर्चनं कथं प्रकाशयेय तन्मे ब्रवीतु।"

माम् अनुगृह्णन् महेश्वरः अब्रवीत् ," अहं महीतले मम सूक्ष्मलिङ्गानि प्रकाशयिष्ये। पञ्चावरणयुक्तस्य मम अरुणाद्र्याख्यस्य लिङ्गस्य पूजनम् आगमोक्तरीत्या भवता करणीयम्।" एवमुक्त्वा महेश्वरः सर्वावरणयुक्तं स्वकीयं सूक्ष्मलिङ्गरूपं मह्यं अदर्शयत् येनाहं कृतार्थतां प्राप्तवान्।

तथापि पुनः मया विज्ञप्तम्, " हे प्रभो आगमोक्तपूजाप्रकाराणाम् अनभ्यासात् तव तत्रोक्तान् नामरूपादिभेदान् अहं कथं विजानीयाम्? तव मन्दिरं, पूजकाः,परिचारकाः पूजा,स्तोत्राणि,पूजास्थलस्य रक्षणं, तव अङ्गरक्षकाः इत्यादिविषये भवतः मुखादेव अहं श्रोतुकामः अस्मि। सर्वे देवाः भवतः पूजनार्थम् अत्रागच्छन्ति एतत् कथं सर्वेभ्यः ज्ञापयेयम्?"

एतच्छ्रुत्वा अरुणेशेन विश्वकर्मा आहूतः आदिष्टः च," भवान् अत्र अरुणाद्रौ अरुणाचलाख्यं दिव्यं नगरं दिव्यमणिगणोपेतं मम मन्दिरं च निर्मातु। तत्र मम सपर्यायाः अङ्गत्वेन नृत्तगीतवाद्यानामपि व्यवस्था भवतु।" तदनन्तरं शिवः सर्वलोकानां कल्याणाय तस्य मानुषपूजाक्रमं पूजायै सृष्टं परिचरगणं च माम् उक्तवान्।

" हे गौतम या मत्तः कदापि विप्रयुक्ता न भवति सा मम स्थानस्य माहात्म्यं धारयन्ती मम शक्तिः उत्तरभागे अपितकुचाम्बा इति नाम्ना पूजिता भवेत्। उत्सवार्थं भोगैः सुतैः च आवृतः हस्तयोः सारङ्गं परशुं बिभ्रत् दिव्यरत्नानि धारयन् प्रसन्नवदनः अकुण्ठितविभवः उमास्कन्देश्वरः सम्पूज्यः। शक्त्युत्सवेषु सर्वभूषणयुक्ता सुन्दरेश्वरी पूजिता भवेत्। सर्वैश्वर्यदायकः गणेशः सर्वभोगैः भक्ष्यैः समन्वितः सन् मम पुरतः अर्चितः भवतु। ताण्डवे निपुणः नटराजः, अमृतेश्वरः तथा च पराशक्त्यपि पूजिता भवतु। मम द्वारे सूर्यसन्निभः महाकालः नन्दी अपि च मम भक्तानामपि पूजनस्य व्यवस्था भवतु। दक्षिणे विघ्नेशेन सह मातृकाः नैर्ऋत्यकोणे विघ्ननाशनः विनायकः आग्नेयकोणे शक्तिधरः स्कन्दः ईशानकोणे ईशानश्च पूजितः भवतु। अहं च मम मूलस्थाने पूजनीयः। दक्षिणस्यां दिशि दक्षिणामूर्तिः, पश्चिमायां अग्निसहितः विष्णुः, उत्तरे ब्रह्मा च सम्पूज्यः। सर्वशक्तिसमन्विता अपितकुचाम्बा देवैः दिक्पालकैश्च आवृताः पूजनीया। तथा च मन्दिरस्य क्षेत्रपालकः अपि अर्च्यः। प्रतिमासम् उत्सवानाम् आयोजनमपि भवेत्। शैवागमज्ञातारः दीक्षिताः अत्र मम पूजायै वसन्तु। अरुणाचलेश्वरस्य चतसृषु दिक्षु चत्वारः मठाः भवन्तु। तेषु शैवाचारपरायणाः कापालिकाः पाशुपताः च भैक्ष्यं चरन्तः निवसन्तु। अत्रैकः महान् बकुलवृक्षः यस्य अधः भक्ताः शिवकार्याणि वितन्वन्तु। तत्र स्थित्वा अहं पुरतः स्थितानां भक्तानां प्रार्थनाः श्रृणोमि तान् ईप्सितं च दास्यामि। पूर्णिमायां मम महती पूजा भवेत्। यो यो जनः अत्र दीपदानं करोति सः मम तेजोरूपं प्राप्नुयात्। ये अत्र पुष्पदानं कुर्वन्ति ते अग्रिमजन्मनि राजानः भवन्ति। युद्धे तेषां पुरः गच्छन् अहं तेषां शत्रूणां नाशं करोमि। यः मम सन्निधौ निवसति सः दुरात्मा सन्नपि शिवपूजकः भवति।"

पुनश्च मया विज्ञप्तः शिवः पूजायाम् उपयुक्तानि स्वस्य दिव्यानि कामदानि नामानि कथितवान्

शोणाद्रीशः, अरुणाद्रीशः, देवाधीशः, जनप्रियः,प्रपन्नरक्षकः (शरणागतस्य रक्षणकर्ता) धीरः (धैर्यशाली), शिवसेवकवर्धकः (शिवसेवकानाम् ऐश्वर्यदायकः),अक्षिपेयः(चक्षुषा आस्वाद्यः), अमृतेशानः (अमरत्वस्य शास्ता), स्त्रीपुंभावप्रदायकः (स्त्रीपुरुषजन्मप्रापकः) भक्तविज्ञप्तिसन्धाता (भक्तप्रार्थनानां पूरकः) दीनबन्दिविमोचकः(दीनानां बन्धनात् मोचकः) मुखराङ्घ्रिपतिः(यस्य पदक्षेपात् महान् ध्वनिः उत्पद्यते) श्रीमान् (ऐश्वर्यमयः) मृडः(आनन्दस्वरूपः) मृगमदेश्वरः (यस्मै कस्तूरिकायाः गन्धः रोचते) भक्तप्रेक्षणकृत् (भक्तेभ्यः दर्शनस्य दाता) साक्षी (जीवकर्मणां द्रष्टा) भक्तदोषनिवर्तकः(भक्तानां दोषाणां नाशयिता) ज्ञानसम्बन्धनाथः(ज्ञानसम्बन्धनामकस्य भक्तस्य रक्षणकर्ता) श्रीहालाहलसुन्दकः (हालाहलविषस्य नाशयिता) आहवैश्वर्यदाता(यज्ञैश्वर्यस्य दाता) स्मर्तृसर्वाघनाशनः(स्मर्तुः पापस्य नाशकः) व्यत्यस्तनृत्यद्ध्वजधृक्सकान्तिनटनेश्वरः(विपरीतनृत्यं कुर्वन्तौ भुजौ धारयन् शोभायुक्तः नटराजः) सामप्रियः , कलिध्वंसी (कलेः नाशकः) वेदमूर्तिः, निरञ्जनः, जगन्नाथः, महादेवः, त्रिनेत्रः, त्रिपुरान्तकः,भक्तापराधसोढा(भक्तानाम् अपराधान् सहमानः) योगीशः, भोगनायकः(भोगानां प्रापकः) बालमूर्तिः, क्षमारूपी, धर्मरक्षः, वृषध्वजः,हरः, गिरीश्वरः, भर्गः,चन्द्ररेखावतंसकः(चन्द्रलेखा यस्य अलङ्कारः तादृशः) स्मरान्तकः(मदनस्य नाशकः) अन्धकरिपुः, सिद्धराजः, दिगम्बरः, आगमप्रियः, ईशानः, भस्मरुद्राक्षलाञ्छनः(भस्मरुद्राक्षौ धारयन्) श्रीपतिः(ऐश्वर्यशाली) शङ्करः, स्रष्टा, सर्वविद्येश्वरः, अनघः(निष्पापः),गङ्गाधरः, क्रतुध्वंसः (यज्ञनाशकः) विमलः, नागभूषणः,अरुणः, बहुरूपः, विरूपाक्षः, अक्षराकृतिः(यस्य स्वरूपं न नश्यति) अनादिः, अन्तरहितः, शिवकामः(भक्तानां कल्याणस्य इच्छुः) स्वयम्प्रभः (स्वयंप्रकाशी) सच्चिदानन्दरूपः, सर्वात्मा , जीवधारकः(सर्वान् जीवान् धारयन्) स्त्रीसङ्गवामसुभगः(स्त्रियाः समावेशात् यस्य वामार्धः सुन्दरः दृश्यते) विधिः (ब्रह्मा) विहितसुन्दरः (सुन्दराकारः) ज्ञानप्रदः, मुक्तिदः, भक्तवाञ्छितदायकः, आश्चर्यवैभवः(यस्य वैभवम् आश्चर्यकरम्) कामी (प्रेमयुक्तः) निरवद्यः(निर्दोषः) निधिप्रदः (सम्पत्तिदायकः) , शूली, पशुपतिः शम्भुः, गिरिशः, मृडः। महेश्वरः अवदत् ," अन्यानि अपि पुराणोक्तानि मम नामानि स्मरणीयानि। अहं प्रदक्षिणाप्रियः अस्मि अतः प्रदक्षिणेन माम् अर्चयन् भवान् अत्रैव वासं कुरु।" तदज्ञानुसारम् अहं शिवं पूजयन् अत्रैव निवासं कुर्वन् अस्मि।

श्री अभिजित् तोडकरः abhitdkr9@gmail.com

पहाड़ी गल्लां

घरा री छाह

असांरे घरें हुंदियां थी मैंहसीं तिन, दूधा दहिएँ रा नी था कोई घाटा
देसी क्यूवा रे भरीरे हुंदे थे टिन, अम्मा करदी थी सारा दिन
तिन्हारी टहल कने सेवा, ताईं तां मिलदा था
सारे टब्बरा जो मेवा, दूधा रा भरीरा हुंदा था
दधोनू, छाई ने भरिरी हुन्दी थी मैंहटलियां,
दयालिया जो दूधा च मरोहली ने, खाईं दियें
थी एंकलियां, खेतां जो मैल हुंदा था बौहत,
नाज़ा रे भरदे थे पेड़, माह, कुल्थ, रौंग कने तिल,
बहुत पजदे थे, खूब खाइन्दें थे भुजड़ी कने
पतेहड़, छाई री थी बड़ी कदर लोग बहुत थे
खांदे, भ्यागा कने संजा छाई जो थे चक्कर
लगान्दे, हुण सै मैहसीं नी रईयां दुधा री हुई
गी तंगी, मैंहटली कने मधाणी बचारी बड़ी दुखी
ओबरे रे शतीरा मेखा ने टंगी, गावां री छाह तां
हुण समझो हुईगी बन्द, मैहसीं गाईं बेची तियाँ
लोक बेहले करया कराएं नंद,
दुध दहीं बी हुण आई गया पैकेट बंद,
अजकल पैकटा रिया छाई जो ईकरदे लोग
पसंद, घरा री छाह बड़े मुल्ले पौंदी
माहण बचारी भ्यागा ते संजा तक,
सिरा ते पैरा तक पसीने ने नौहन्दी
जे खाणी कुनिये घरा री छाह,
तां पहले जेबा ते मैहसी जो सत्तर हजार ला
गोये गुईंता ने लपोणे पौणा,
कने भ्यागा ते संजा तक बड्डुणे पौणा घाह,
ताईं मिलणी मित्रो घरा री छाह

रवींद्र कुमार शर्मा
घुमारवीं
जिला बिलासपुर हि प्र